

# MODIFICĂRILE ADMINISTRATIV-TERITORIALE DIN NORD-VESTUL ROMÂNIEI ÎNTRE ANII 1950–1960

ROPA LUCIAN\*

---

## THE ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL CHANGES IN THE NORTH- WESTERN PART OF ROMANIA BETWEEN THE YEARS 1950–1960

**ABSTRACT:** *Between 1950–1960 a series of administrative-territorial changes occurred in the North-West of Romania, which were the result of the Law of Zoning in 1950 and of the administrative reforms in 1952, 1956 and 1960.*

*As a result of the implementation of the Law of Zoning, some regions arose in the North West of our country: Oradea, Cluj and Baia Mare. Each of these went through several administrative-territorial changes during the sixth decade of the 20th century, changing the extent of the territory and the number of the composing districts.*

*These administrative-territorial developments were the result of the political factor, because the Romanian Communist Party had searched for solutions to better supervise the residents, but they were also influenced by the U.R.S.S. relationship with Romania. Thus, in 1960, as a result of the internal liberalization the names of some regions were changed and they were given traditional names. In the North-West of the country, Oradea region became Crișana, and Baia Mare region became Maramureș.*

*These frequently administrative reorganizations in the North-West of Romania, and also in the whole country between 1950–1960, highlighted the economical inefficiency of the regions, that were false achievements, foreign to the Romanians' historical tradition. The regions and the districts of Soviet import were abolished in 1968 and replaced by counties.*

**KEYWORDS:** *administrative-territorial reorganization, Oradea region, Cluj region, Baia Mare region, the Law of Zoning.*

**REZUMAT:** *În nord-vestul României s-au produs între anii 1950–1960 o serie de modificări administrativ-teritoriale, care s-au datorat Legii Raionării din 1950 și reformelor administrative din anii 1952, 1956 și 1960.*

*În urma aplicării Legii Raionării, în nord-vestul țării noastre au luat naștere regiunile Oradea, Cluj și Baia Mare. Aceste trei regiuni s-au format pe locul a șapte județe din perioada interbelică. Fiecare din cele trei regiuni a trecut prin mai multe modificări administrativ-teritoriale pe parcursul deceniului șase al secolului al XX-lea, schimbându-și întinderea teritoriului și numărul raioanelor componente.*

*Aceste evoluții administrativ-teritoriale s-au datorat factorului politic, deoarece Partidul Comunist Român a căutat soluții să supravegheze cât mai bine locuitorii, dar au fost influențate și de relațiile României cu U.R.S.S. Astfel, în 1960, ca urmare a liberalizării interne, au fost schimbate denumirile unor regiuni cu unele tradiționale. În partea de nord-vest a țării, regiunea Oradea a devenit regiunea Crișana, iar regiunea Baia Mare a fost redenumită regiunea Maramureș.*

*Desele reorganizări administrative din nord-vestul României, dar și din întreaga țară, între anii 1950–1960, au scos în evidență ineficiența economică a acestor regiuni, care erau creații artificiale, străine de tradiția istorică a poporului român. Regiunile și raioanele de import sovietic au fost desființate în 1968, fiind înlocuite cu județele.*

**CUVINTE CHEIE:** *reorganizare administrativ-teritorială, regiunea Oradea, regiunea Cluj, regiunea Baia Mare, Legea Raionării.*

---

\* Profesor de istorie-geografie la Liceul Vocațional Pedagogic „Nicolae Bolcaș” Beiuș; Doctorand la Facultatea de Istorie, Relații Internaționale, Științe Politice și Științele Comunicării, Universitatea din Oradea. Adresa email: lucianropa@yahoo.com.

În deceniul șase al secolului al XX-lea, țara noastră a cunoscut o perioadă dificilă, care a avut ca și constantă sovietizarea tuturor componentelor societății românești. Pentru a desăvârși stalinizarea României, conducerea de partid comunistă mai trebuia să facă un singur pas – copierea sistemului de organizare administrativ-teritorială din Uniunea Sovietică și implementarea lui în țara noastră. Desigur, că această acțiune nu s-a putut face în chiar primii ani după obținerea puterii de către comuniști, deoarece atunci prioritatea era eliminarea adversarilor politici și consolidarea la putere a Partidului Comunist Român (P.C.R.).

După preluarea administrației centrale și locale din țară, în perioada 1948–1950, forurile superioare ale partidului au hotărât că este timpul pentru schimbarea din temelii a organizării administrativ-teritoriale a României. Astfel, în ianuarie 1949 au început discuțiile despre raionarea teritoriului Republicii Populare Române (R.P.R.), deodată cu dezbaterile privind Legea Sfatului Popular. În vederea realizării unei noi legi de organizare administrativ-teritorială, conducerea comunistă a țării noastre a apelat la sprijinul consilierilor sovietici pentru a implementa reforma administrativă. Deși au existat unele voci împotriva acestei reorganizări, în 6 septembrie 1950 a fost impusă *Legea nr. 5 pentru raionarea administrativ-economică a teritoriului R.P.R.*, care prevedea desființarea unităților administrative tradiționale (județe și plăși) și înființarea de regiuni și raioane.

Potrivit Legii Raionării, au fost desființate cele 58 de județe și 424 de plăși, acestea fiind înlocuite cu 28 de regiuni, compuse din 177 de raioane, 148 de orașe și 4.052 de comune<sup>1</sup>. S-a trecut rapid la organizarea instituțiilor în teritoriu, astfel că la 8 septembrie 1950 au fost instalate Comitetele Provizorii în regiuni și raioane. În oficiosul Partidului, *Scântea*, în numărul din 9 septembrie 1950, pe prima pagină apărea informația potrivit căreia: „În regiunile și raioanele create prin noua împărțire administrativă a teritoriului R.P.R. au fost instalate comitete regionale și comitete raionale de partid. Instalarea a decurs într-un cadru solemn, fiind de față membri ai C.C. ai P.M.R., activiști ai C.C., activiști ai Comitetelor regionale și raionale”<sup>2</sup>. Comitetul Provizoriu al orașului București a fost instalat pe 15 septembrie 1950, cei 31 de membri ai săi fiind numiți prin hotărârea Consiliului de Miniștri<sup>3</sup>.

La instalarea comitetelor regionale au participat înalți oficiali ai guvernului și partidului. Astfel, la festivitatea instalării Comitetului Provizoriu Regional Cluj, a participat liderul comunist Vasile Vaida, care era ministrul Agriculturii<sup>4</sup>, iar la instalarea Comitetului Provizoriu Bihor, a venit din partea conducerii centrale deputatul Mihail Florescu, care a definit raionarea teritoriului ca fiind „un act revoluționar” și a apreciat că populația din Bihor „are largi perspective de dezvoltare prin noua împărțire administrativă”<sup>5</sup>.

Sovietizarea țării noastre este evidentă atunci când analizăm denumirile noilor regiuni, putându-se observa faptul că șapte dintre acestea (Baia-Mare, Bârlad, București, Galați, Rodna, Stalin, Timișoara) au fost denumite în stil sovietic, după numele orașelor reședință de regiune, încercându-se în acest fel ruperea de tradiția istorică. De asemenea, două dintre raioanele Bucureștiului se numeau Stalin și Lenin, în semn de prețuire pentru cei doi conducători sovietici.

Orașul Brașov a primit, în august 1950, numele lui Stalin<sup>6</sup>. Decretul nr. 211, din 22 august 1950, privind schimbarea numelui orașului Brașov în orașul Stalin, suna în felul următor: „Cu începere de la data publicării prezentului decret orașul Brașov va purta numele de orașul Stalin, în cinstea marelui geniu al omenirii muncitoare, conducătorul poporului sovietic, eliberatorul și prietenul iubit al poporului nostru,

<sup>1</sup> *Legea nr. 5 pentru raionarea administrativ-economică a teritoriului Republicii Populare Române*, în *Buletinul Oficial al R.P.R.*, nr. 77, din 8 septembrie 1950, p. 857

<sup>2</sup> *Scântea* (București), nr. 1832, 9 septembrie 1950, p. 1

<sup>3</sup> Ionescu-Gură 2005, p. 182

<sup>4</sup> *Ibidem*

<sup>5</sup> *Crișana* (Oradea), nr. 211, 9 septembrie 1950, p. 4

<sup>6</sup> La începutul anilor 1950 în țările lagărului sovietic, 14 orașe au primit numele lui Stalin. Printre acestea se numără: Eisenhüttenstadt, botezat StalinStadt, în Republica Democrată Germană; Varna din Bulgaria, denumit Stalin; Katowice în Polonia, denumit Stalinograd; Dunaujvaros din Ungaria, denumit Stalinvaros etc. (<http://steagulrosu.wordpress.com/2011/09/21/brasov-orasul-stalin-rezistenta-victorie/>, consultat în data 07.09.2014, ora 18,15)

Iosif Vissarianovici Stalin”<sup>7</sup>. Până acolo a mers dorința de a o rupe cu trecutul încât a apărut și un cântec dedicat orașului Stalin, dar și un afiș în care imaginea este cât se poate de sugestivă: tăblița de la intrarea în oraș pe care scrie „Brașov” este călcată în picioare de către oamenii muncii (simbolizând ideea de ștergere a memoriei), în vreme ce tăblița cu „Orașul Stalin” tronează falnic între două steaguri roșii<sup>8</sup>.

În 1950 au fost introduse noi unități administrativ-teritoriale, care erau străine de tradiția poporului român și pe care locuitorii le-au receptat ca atare. Pe diriguitorii României nu-i interesa însă acest aspect, ei fiind supuși cu desăvârșire Moscovei. Acest aspect a ieșit în evidență cu prilejul adoptării noului act legislativ, atunci când liderul comunist Miron Constantinescu declara că noua organizare administrativ-teritorială s-a realizat: „pe baza studiului materialului sovietic, pe baza învățăturii sovietice și pe baza sprijinului pe care ni l-au acordat consilierii sovietici”<sup>9</sup>.

Prin Legea Raionării s-a realizat dezideratul dorit de P.C.R. și anume – sporirea controlului partidului în teritoriu. Activiștii de partid conduceau administrația locală, astfel politica de la centru era aplicată în teritoriu cu fidelitate. Pe deasupra, controlul asupra populației era mult mai strict decât înainte, organele de represiune putând acționa eficient din centrele raionale. Eficiența economică a Legii Raionării a fost insignifiantă, de altfel acest aspect care pune în relație de cauzalitate dezvoltarea economică cu reforma administrativă a fost subliniat insistent de propaganda de partid doar pentru a-i convinge pe locuitorii României să accepte noile realități.

În nord-vestul României, în 1950, au fost create regiunile Bihor, Cluj și Baia Mare, care au înlocuit județele Bihor, Sălaj, Satu Mare, Maramureș, Someș, Cluj și Turda.

O situație particulară a caracterizat județul Bihor în anii 1949–1950. Aceasta a apărut ca urmare a faptului că județul fusese împărțit în urma Dictatului de la Viena (30 august 1940), jumătate revenind Ungariei horthyste, iar cealaltă jumătate a rămas statului român. Cetățenii români aveau în proprietate terenuri, care, în urma reatașării Bihorului de Nord la România, în 1944, au rămas pe teritoriul Ungariei. În același timp, cetățenii maghiari au rămas proprietari ai unor terenuri pe care nu le mai puteau folosi, întrucât au ajuns în proprietatea statului român. Pentru rezolvarea acestei situații s-a recurs la efectuarea unor schimburi de terenuri între cetățenii români și cei maghiari. Comitetul Provizoriu al județului Bihor a solicitat Tribunalului Bihor să autentifice actele de schimb de terenuri de la fața locului. Această din urmă instituție s-a conformat și a dat o dispoziție, la 21 octombrie 1949, judecătoriilor Mixtă Oradea, Urbană Oradea, Mixtă Salonta, Rurală Sălaj, Rurală Marghita și Rurală Săcuieni ca să delege la efectuarea schimburilor de terenuri dintre cetățenii români și cei maghiari câte un judecător și un grefier pentru autentificarea actelor, astfel încât lucrările să decurgă în mod normal<sup>10</sup>.

Ministerul Agriculturii a dat o serie de dispoziții sfaturilor populare din județul Bihor privind modul în care urmau să fie efectuate schimburile de teren. S-a decis să fie recompensați doar acei cetățeni români și maghiari care aveau terenuri în zona de frontieră, pe o distanță de 10–15 km de la granița de stat<sup>11</sup>. În urma centralizării datelor, au fost identificate asemenea situații în 47 de comune din județul Bihor, a căror rezolvare a durat mai mult de un an, încheindu-se la sfârșitul anului 1950<sup>12</sup>.

În urma aplicării Legii Raionării pe locul județului Bihor a luat naștere regiunea Bihor, în componența căreia intra, pe lângă județul Bihor, și partea vestică a județului Sălaj, precum și trei comune de la județul Cluj. Regiunea Bihor se învecina cu regiunea Arad în sud, cu regiunea Cluj și Hunedoara în est și

<sup>7</sup> Decretul nr. 211 privind schimbarea numelui orașului Brașov în acela de orașul Stalin, din 22 august 1950, în *Buletinul Oficial al R.P.R.*, nr. 73, 22 august 1950, p. 811

<sup>8</sup> <http://steagulrosu.wordpress.com/2011/09/21/brasov-orasul-stalin-rezistenta-victorie/>, (consultat în data 07.09.2014, ora 18,30)

<sup>9</sup> Ionescu-Gură 2005, p. 174

<sup>10</sup> Arhivele Naționale-Serviciul Județean Bihor (în continuare: A.N.S.J. Bihor), *Fond Sfatul Popular al Regiunii Crișana*, dosar 43/1950, f. 1

<sup>11</sup> *Ibidem*, f. 141

<sup>12</sup> *Ibidem*, f. 137

cu regiunea Baia Mare în nord. Regiunea avea un singur oraș de subordonare regională – Oradea, care era și capitală regională, precum și trei orașe de subordonare raională: Beiuș, Salonta și Șimleul Silvaniei<sup>13</sup>. Orașului Oradea îi aparținea și comuna Seleuș.

Regiunea Bihor a fost împărțită în șapte raioane: Aleșd, cu reședința în comuna Aleșd; Beiuș, cu reședința în orașul Beiuș; Marghita, cu reședința în comuna Marghita; Oradea, cu reședința în orașul Oradea; Salonta, cu reședința în orașul Salonta; Săcuieni, cu reședința în comuna Săcuieni și Șimleu, cu reședința în comuna Șimleul Silvaniei. Se poate observa că dacă înainte de raionare județul Bihor avea 12 plăși (Aleșd, Beiuș, Beliu, Ceica, Centrală, Marghita, Salonta, Sălard, Tinca, Tileagd, Vașcău), acum nu are decât 7 raioane. Drept urmare, întinderea raioanelor va fi mai mare decât a plășilor.

Raionul Aleșd și-a mărit suprafața prin includerea în componența sa a trei comune de la județul Cluj: Ciucea (compusă din satele Ciucea, Vânători), Negreni (formată tot din două sate: Negreni și Bucea) și Valea Drăganului cu trei sate (Valea Drăganului, Lunca Vișagului și Tranișu). Acestui raion i-a fost atașat și satul Valea Târnei de la județul Sălaj<sup>14</sup>. Raionul Marghita a primit de la județul Sălaj comunele Boianul Mare, Pătal și Sălacea<sup>15</sup>, în timp ce raionul Săcuieni și-a mărit întinderea prin includerea a nouă comune tot de la același județ, respectiv comunele: Cheșeru, Curtuișeni, Galospetru, Pișcolț, Șilindru, Șimian, Tarcea, Valea lui Mihai și Vășad<sup>16</sup>.

Raionul Șimleul Silvaniei, format din 21 de comune, a fost inclus în întregime regiunii Bihor<sup>17</sup>. Județul Sălaj a fost desființat în 1950 și împărțit între regiunea Cluj, regiunea Baia Mare și regiunea Bihor. Această soartă au împărtășit-o și alte câteva zeci de județe mici din România.

Județul Bihor a cedat regiunii Arad partea sa sudică, cu un număr de nouă comune, precum și alte două sate (Tămașda și Cărand)<sup>18</sup>. Comunele care au trecut în componența regiunii Arad au fost următoarele: Avram Iancu, Archiș, Beliu, Craiova (rebotezată ulterior Craiva), Măraș, Susag, Tăgădău, Agrișul Mare și Agrișul Mic<sup>19</sup>.

Regiunea Baia Mare, prin raionarea teritoriului, se învecina cu regiunile Bihor și Cluj în sud, cu regiunea Someș în est, cu U.R.S.S în nord și cu Ungaria în vest. Capitala acesteia era orașul Baia Mare, iar orașele Satu Mare, Sighet, Carei și Cehu Silvaniei aveau rang de orașe de subordonare raională. Regiunea Baia Mare era compusă din raioanele: Baia Mare, Carei, Cehu Silvaniei, Lăpuș, Satu Mare, Sighet și Vișeu<sup>20</sup>. Această regiune s-a constituit din județele Maramureș și Satu Mare, din partea de nord-vest a județului Sălaj (care a format viitoarele raioane Carei și Cehu Silvaniei), precum și din nordul județelor Someș și Năsăud.

Regiunea Cluj, cu reședința în orașul Cluj, era limitată de regiunea Baia Mare în nord, de regiunile Bihor și Arad în vest, de regiunile Rodna și Mureș în est și de regiunea Hunedoara în sud. Era compusă din 8 raioane (Aiud, Câmpeni, Cluj, Dej, Gherla, Huedin, Jibou, Turda) și includea, aproape în întregime, fostele județe interbelice Cluj, Turda și Someș, precum și estul județului Sălaj, care fusese transformat în raionul Jibou.

După aplicarea Legii Raionării, în toamna anului 1950, Comitetul Central al P.M.R. și Comisia de Stat a Sfaturilor Populare au primit din partea Sfaturilor Populare, a organizațiilor de masă și a cetățenilor propuneri privind diferite modificări administrativ-teritoriale. Între acestea se numără și acelea ca unele comune să fie declarate orașe<sup>21</sup>. În nord-vestul României a existat o singură cerere în această categorie,

<sup>13</sup> Idem, *Fond Sfatul Popular al Raionului Marghita*, dosar 29/1951, f. 111

<sup>14</sup> *Ibidem*, f. 113

<sup>15</sup> *Ibidem*, f. 118

<sup>16</sup> *Ibidem*, f. 123

<sup>17</sup> *Ibidem*, f. 124

<sup>18</sup> *Ibidem*, f. 31

<sup>19</sup> *Ibidem*, f. 34

<sup>20</sup> Arhivele Naționale-Serviciul Județean Maramureș (în continuare: A.N.S.J. Maramureș), *Fond Comitetul Județean P.M.R. Maramureș*, dosar 83/ 1950, f. 6–7

<sup>21</sup> Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare: A.N.I.C.), *Fond Președinția Consiliului de Miniștri. Consiliul de Miniștri 1945–1954*, dosar 11/1950, f. 7



aceasta venind de la locuitorii Huedinului. În urma solicitării făcută de comuna Huedin pentru a deveni oraș, membrii Comisiei Regionale de verificare a contestațiilor în legătură cu raionarea teritoriului R.P.R., din Regionala Cluj, s-au deplasat la fața locului unde au luat legătura cu organele de partid și administrative ale comunei<sup>22</sup>. Cei trei membri ai Comisiei după ce au purtat o serie de discuții cu reprezentanții Partidului din comună, dar și cu delegatul comunei, au concluzionat că Huedinul trebuie să redevină oraș.

Ei au adus mai multe argumente în sprijinul acestei propuneri, printre care acela că Huedinul este un centru în care populația din jur își valorifică produsele agricole și de unde se aprovizionează cu mărfuri agricole și industriale, cel referitor la necesitatea înființării unui liceu (pentru care există inclusiv un local potrivit, care avea și internat), dar și argumentul în care se sublinia faptul că în comuna Huedin există un spital care „este foarte aglomerat de locuitorii munților”. În solicitarea respectivă se pot observa și formulări care erau de natură să provoace o oarecare emoție, care să determine factorii de decizie să ia hotărârea dorită de locuitorii din Huedin: „comuna este un centru electrificat și având resurse în apropiere, ar putea deveni un centru cu industrie”, „populația este nemulțumită de această schimbare, văzând în acest fel că localitatea în loc să se dezvolte regresează”<sup>23</sup>. Din păcate pentru locuitorii Huedinului, Comisia de Stat pentru aplicarea Legii Sfatului Popular a refuzat propunerea ca această localitate a regiunii Cluj să devină oraș<sup>24</sup>.

În anii următori ai deceniului șase al secolului al XX-lea, organizarea administrativ-teritorială a țării noastre a suferit schimbări, care s-au încadrat, însă, în principiile Legii Raionării și care au decurs din poziția P.C.R. față de U.R.S.S.

În 1952 a fost elaborată o nouă lege fundamentală, considerată a fi actul constituțional care consfințează aservirea totală a României față de U.R.S.S.<sup>25</sup>. Această constituție marca și nașterea unei noi entități administrativ-teritoriale și anume Regiunea Autonomă Maghiară, prin care s-a încercat rezolvarea problemei minorității maghiare pe baza principiilor leninist-staliniste<sup>26</sup>. Regiunea Autonomă Maghiară cuprindea cea mai mare parte a regiunii Mureș și partea estică a regiunii Stalin (de la care primise raioanele: Ciuc, Odorhei, Sfântu Gheorghe și Odorheiu Secuiesc), avea opt raioane, iar centrul ei era la Târgu Mureș<sup>27</sup>. Raionul Târnăveni al regiunii Mureș, locuit în proporție covârșitoare de români, a fost atașat regiunii Stalin. Potrivit Constituției din 1952, organul de stat al Regiunii Autonome Maghiare era Sfatul Popular, iar organul executiv era Comitetul Executiv, care era ales de Sfatul Popular al Regiunii<sup>28</sup>.

În aceeași zi cu publicarea Constituției, a apărut în Buletinul Oficial al R.P.R. *Decretul nr. 331 privind modificarea Legii nr. 5/1950 pentru raionarea administrativ-economică a teritoriului Republicii Populare Române*<sup>29</sup>. Potrivit acestuia au fost modificate articolele 9 și 10 din Legea Raionării<sup>30</sup> și, astfel, s-a consfințit desființarea a zece regiuni (Botoșani, Buzău, Gorj, Ialomița, Rodna, Putna, Severin, Sibiu, Teleorman și Vâlcea), astfel numărul final al acestora a ajuns la 18. Se poate explica această nouă modificare administrativă prin faptul că regimul comunist a urmărit să realizeze o maximă concentrare și centralizare a puterii politice.

În partea de nord-vest a țării noastre au fost menținute cele trei regiuni create în 1950, dar acestea și-au mărit suprafața prin înglobarea unor raioane din regiunile vecine. Astfel, regiunea Baia Mare a devenit mai întinsă prin preluarea unei părți din vestul regiunii Rodna, care a format raioanele Lăpuș și Vișeu. De asemenea, a fost înființat un nou raion, și anume Tășnad<sup>31</sup>.

<sup>22</sup> Arhivele Naționale-Serviciul Județean Cluj (în continuare: A.N.S.J. Cluj), Fond *Comitetul Regional P.M.R. Cluj*, dosar 54/1950, f. 1

<sup>23</sup> *Ibidem*

<sup>24</sup> *Ibidem*, f. 29-36

<sup>25</sup> Focșeneanu 1992, p. 113

<sup>26</sup> Cioroianu 2005, p. 104

<sup>27</sup> A.N.S.J. Bihor, Fond *Sfatul Popular al Raionului Marghita*, dosar 30/1951, f. 11

<sup>28</sup> Țincă 1997, p. 77

<sup>29</sup> *Decretul nr. 331 privind modificarea Legii nr. 5/1950 pentru raionarea administrativ-economică a teritoriului Republicii Populare Române*, în *Buletinul Oficial al R.P.R.*, nr. 50 din 27 septembrie 1952, p. 471-472

<sup>30</sup> *Ibidem*

<sup>31</sup> A.N.S.J. Maramureș, Fond *Comitetul Județean P.M.R. Maramureș*, dosar 83/1950, f. 14

Regiunea Oradea și-a păstrat caracteristicile din 1950. Avea un singur oraș de subordonare regională (Oradea) și opt raioane. Două raioane au suferit unele modificări: raionul Aleșd (comunele Ciucea și Valea Drăganului au trecut la regiunea Cluj)<sup>32</sup> și raionul Șimleul Silvaniei, care a pierdut patru comune (Bănișor, Cizer, Crasna, Stârciu) în favoarea raionului Zalău, din regiunea Cluj<sup>33</sup>. O modificare administrativă s-a produs și în cadrul raionului Beiuș, unde a fost înființată comuna Dobrești, compusă din satele Dobrești și Luncasprie<sup>34</sup>.

Regiunea Cluj și-a mărit întinderea prin includerea a șase noi raioane: trei dintre acestea provenite de la desființata regiune Rodna (Bistrița, Beclean și Năsăud), iar două raioane au fost preluate de la regiunea Mureș (Sărmaș și Luduș). Tot acum a fost înființat un nou raion, respectiv Zalău<sup>35</sup>. Regiunii Cluj i s-au atașat de la regiunea Mureș raioanele și comunele majoritar românești: raionul Luduș în întregime, cea mai mare parte a raionului Reghin, vestul raionului Târgu Mureș și câteva comune din raionul Gheorgheni<sup>36</sup>, astfel urma să devină cea mai întinsă regiune a țării<sup>37</sup>.

Cererile unor raioane și comune de a-și schimba reședința au fost avizate în perioada august-octombrie 1952, deci după implementarea reorganizării administrative. O asemenea solicitare a venit din partea locuitorilor comunei Bidiu, din regiunea Cluj, care au cerut ca reședința comunală să fie mutată din satul Bidiu în satul Corvinești, dar fără schimbarea denumirii comunei, cerere care a fost acceptată<sup>38</sup>.

În urma acestei comasări, aproape în fiecare regiune a crescut numărul raioanelor: Baia Mare avea opt raioane față de șapte, Cluj 14 față de opt, iar regiunea Oradea și-a păstrat numărul de raioane din 1950<sup>39</sup>. Crearea de noi raioane s-a datorat nu doar desființării celor zece regiuni, ci și ca urmare a deciziilor luate de conducerile regionale de a înființa mai multe asemenea unități administrative. Consecința acestei decizii a dat posibilitatea autorităților statului să exercite un control mai strict asupra locuitorilor.

Se mai poate observa că patru dintre regiuni și-au schimbat numele față de anul 1950, și anume: Prahova, rebotezată Ploiești; regiunea Argeș, redenumită Pitești; regiunea Bihor, care a luat denumirea de regiunea Oradea și regiunea Dolj, care a primit numele de regiunea Craiova. Acum toate regiunile purtau numele orașului de reședință, care era și cel mai important centru industrial al regiunii. Astfel, era imitat, întru totul, modelul sovietic.

Consolidarea puterii P.C.R. la nivel național în primii ani ai deceniului șase al secolului al XX-lea a devenit evidentă inclusiv prin modificarea care s-a adus organizării administrativ-teritoriale a României în ianuarie 1956, când au fost deființate două regiuni<sup>40</sup>. Centralizarea excesivă este indiscutabilă și s-a făcut cu scopul de a nu da posibilitatea ca în teritoriu să se facă auzite alte voci decât cele ale activiștilor de partid.

În urma acestei rectificări administrative, numărul regiunilor țării noastre a ajuns la 16, fiind suprimate regiunile Arad și Bârlad<sup>41</sup>. Cele două regiuni au fost atașate regiunilor vecine: regiunea Bârlad a fost împărțită între regiunile Iași și Galați, iar regiunea Arad a revenit regiunilor Oradea și Timișoara<sup>42</sup>.

Regiunea Oradea, după ce primise de la desființata regiune Arad trei raioane (Gurahonț, cu centrul raional la Sebiș; Ineu, cu centrul în orașul Ineu și raionul Criș, cu centrul în comuna Chișineu Criș), a ajuns

<sup>32</sup> A.N.S.J. Bihor, Fond *Sfatul Popular al Raionului Marghita*, dosar 30/1951, f. 124

<sup>33</sup> *Ibidem*, f. 128

<sup>34</sup> *Ibidem*, f. 125

<sup>35</sup> A.N.S.J. Cluj, Fond *Comitetul Regional P.M.R. Cluj*, dosar 54/ 1950, f. 19–22

<sup>36</sup> A.N.I.C., Fond *Președinția Consiliului de Miniștri*, dosar 72/1951, f. 11–12

<sup>37</sup> Una din direcțiile urmate în cadrul acestei reorganizări administrative era aceea ca regiunile Iași, București, Timișoara, Craiova și Cluj să fie mărite și întărite pentru că aveau ca și reședințe orașe importante din punct de vedere politic, economic și cultural. Cf. *Ibidem*, f. 11.

<sup>38</sup> *Ibidem*, dosar 513/1952, f. 57

<sup>39</sup> Ropa 2009, p. 80–81

<sup>40</sup> Nistor 2000, p. 131

<sup>41</sup> *Decretul nr. 12 cu privire la modificarea Legii nr. 5/1950 pentru raionarea administrativ-economică a teritoriului Republicii Populare Române*, în *Buletinul Oficial al Marii Adunări Naționale a R.P.R.*, nr. 1 din 10 ianuarie 1956, p. 3–4

<sup>42</sup> A.N.S.J. Bihor, Fond *Colecția de Hărți*, dosar 129/1956, f. 39

la un număr de 10 raioane (Săcuieni, Marghita, Șimleu, Aleșd, Oradea, Salonta, Beiuș, Gurahonț, Ineu, Criș). Prin desprinderea din raionul Beiuș a raionului Lunca Vașcăului, cu centrul în Ștei, regiunea Oradea a ajuns să aibă, în cele din urmă, 11 raioane<sup>43</sup>. De la regiunea Cluj, regiunea Oradea a luat comunele de munte: Arieșeni, Gârda de Sus, Scărișoara și satele Popionci, Lăzești, Fața-Lăzești, Iarba Rea și Sfoartea<sup>44</sup>. Toate aceste comune și sate din „Țara Moșilor” au intrat în componența raionului Lunca Vașcăului.

Regiunea Cluj nu a suferit modificări administrativ-teritoriale în 1956, păstrându-și cele 14 raioane, care erau împărțite în 11 orașe și 327 de comune. De asemenea, regiunea Baia Mare și-a păstrat numărul raioanelor existent în 1952.

Ca urmare a dispoziției care a venit de la centru, Sfaturile Populare ale regiunilor Oradea, Cluj și Baia Mare au cerut Sfaturile Populare Raionale să realizeze monografii ale raioanelor, pe care apoi să le trimită conducerii regionale. Se urmărea, în acest sens, să se obțină o imagine concretă și detaliată a realităților locale, în scopul formării unei imagini de ansamblu asupra întregului teritoriu al țării. Se dorea, totodată, colectarea unor informații exacte cu privire la rezultatele care au apărut în urma emiterii noilor acte legislative, din 1952 și 1956<sup>45</sup>. Spre exemplu, Sfatul Popular al raionului Marghita s-a achitat într-un timp scurt de sarcina primită, realizând monografia raionului, din care aflăm că acesta are 19 comune și 48 de sate<sup>46</sup>. Și Sfatul Popular al raionului Oradea a realizat acea monografie minimală, din care rezultă că raionul este împărțit în 81 de sate și 3 cătune, grupate în 27 de comune<sup>47</sup>. Sfatul Popular al raionului Salonta a realizat o monografie mai amănunțită, care cuprindea și informații despre istoricul constituirii raionului. Aflăm de aici că raionul a luat ființă la 1 octombrie 1950, prin desființarea Comitetului provizoriu al plășilor Salonata și Tinca. Structura acestuia a suferit modificări în 1954, odată cu efectuarea unor schimburi de comune și sate cu raionul Oradea<sup>48</sup> și în 1956, când a primit de la raionul Beiuș patru comune<sup>49</sup>.

În 1960, conducerea comunistă a României a adus noi modificări organizării administrative a țării noastre, aceasta datorându-se noilor raporturi cu U.R.S.S. Gheorghiu-Dej a reușit să-și consolideze poziția la conducerea partidului și a inițiat o politică cu caracter național. A eliminat sovromurile în 1954, iar în 1958 a obținut retragerea trupelor și a consilierilor sovietici din România. Deasemenea, a desființat sistemul de livrări obligatorii a produselor agricole<sup>50</sup>.

La Congresul al III-lea al Partidului Muncitoresc Român, care a avut loc în 20–25 iunie 1960, conducerea de partid, în frunte cu Gheorghiu-Dej, a fost aleasă în unanimitate de cei 1100 de delegați<sup>51</sup>. „Al doilea dezgheț” al lui Hrusciiov i-a îngrijorat profund pe comuniștii români, care și-au construit o platformă a antidealinizării în jurul conceptelor de industrializare, autonomie și mândrie națională<sup>52</sup>. Gheorghiu-Dej a proclamat, încă o dată, faptul că destalinizarea a avut loc în Republica Populară Română, prin epurările care avuseseră loc în 1952 și 1957. Pentru a fi mai convingător, Dej propunea îndepărtarea tuturor statuilor lui Stalin și interzicerea practicilor de a se da străzilor sau instituțiilor numele unor persoane aflate în viață. Orașul Stalin și-a reluat vechiul nume, acela de Brașov, iar regiunile țării au primit nume tradiționale<sup>53</sup>. Consecința acestei politici a fost reorganizarea teritorială din 1960, dar aceasta nu a însemnat renunțarea la modelul sovietic, ci, cel mult, o oarecare retușare a acestuia.

Liberalizarea internă s-a manifestat și prin revenirea la denumirile tradiționale ale regiunilor. Astfel, prin *Legea nr. 3 pentru îmbunătățirea împărțirii administrative a teritoriului Republicii Populare Române*, emisă

<sup>43</sup> *Ibidem*

<sup>44</sup> *Ibidem*

<sup>45</sup> Idem, Fond Sfatul Popular al Raionului Marghita, dosar 238/1958, f. 3

<sup>46</sup> *Ibidem*, f. 8

<sup>47</sup> Idem, Fond Sfatul Popular al Raionului Oradea, dosar 269/1964, f. 8

<sup>48</sup> Idem, Fond Sfatul Popular al Raionului Salonta, dosar 6/1960, f. 1

<sup>49</sup> *Ibidem*

<sup>50</sup> Fischer-Galați 1998, p. 179

<sup>51</sup> Kunze 2002, p. 173

<sup>52</sup> Tismăneanu 2005, p. 205

<sup>53</sup> Cioroianu 2005, p. 217

în 24 decembrie 1960, opt dintre regiunile țării și-au schimbat numele, preluând denumirile unor provincii istorice românești: regiunea Pitești a devenit regiunea Argeș, regiunea Oradea a devenit regiunea Crișana, regiunea Timișoara ia numele de regiunea Banat, regiunea Constanța a fost rebotezată cu numele Dobrogea, regiunea Stalin ia vechea denumire de regiunea Brașov, regiunea Craiova a primit numele de Oltenia, regiunea Baia Mare și-a schimbat numele în regiunea Maramureș, iar Regiunea Autonomă Maghiară și-a completat numele în Regiunea Mureș – Autonomă Maghiară<sup>54</sup>. Celelalte opt regiuni ale țării noastre (Bacău, București, Cluj, Galați, Hunedoara, Iași, Ploiești, Suceava) și-au păstrat denumirea inițială.

Direcția organizatorică a C.C. al P.M.R., împreună cu Direcția de orientare și control pentru administrația locală de stat a Consiliului de Miniștri, a realizat un studiu, în 1960, privind eficiența unor raioane și a făcut propuneri privind desființarea celor considerate ineficiente economic. În cadrul regiunii Crișana au fost desființate raioanele Săcueni și Lunca Vașcăului, ale căror 30 de comune au trecut în componența raioanelor Marghita și Beiuș, din cadrul aceleiași regiuni. Deasemenea, raionul Câmpeni, din regiunea Cluj, a avut aceeași soartă<sup>55</sup>. Regiunea Maramureș a pierdut raionul Tășnad, care a fost împărțit între raioanele Carei, Satu Mare și Cehu Silvaniei. Orașului Baia Mare i-au fost incluse șapte comune și un oraș de subordonare raională de la raionul Șomcuța Mare, deoarece pe teritoriul acestora se aflau întreprinderi miniere și forestiere, despre care se aprecia, în documentele emise de conducerea P.C.R., că „sunt legate de întreprinderile orașului, iar Baia Mare va deveni un și mai puternic centru industrial”<sup>56</sup>.

Potrivit acestor hotărâri, regiunea Crișana va avea un număr de nouă raioane: Gurahonț, Ineu, Criș, Beiuș, Salonta, Oradea, Aleșd, Șimleu și Marghita. Statut de orașe raionale aveau localitățile Beiuș, Salonta, Șimleul Silvaniei, Ștei, Nucet și Vașcău (ultimele trei fuseseră declarate așezări urbane în 1956). Orașul Ștei a luat numele de Orașul Dr. Petru Groza, în memoria primului șef de guvern comunist, care murise în 1958<sup>57</sup>. Regiunea Maramureș era formată tot din nouă raioane (Baia Mare, Carei, Cehu Silvaniei, Lăpuș, Oaș, Satu Mare, Sighet, Șomcuța Mare, Vișeu), un oraș de subordonare regională-Baia Mare și opt orașe de subordonare raională.

Regiunea Cluj a suferit modificări administrativ-teritoriale în 1960 prin desființarea raioanelor Cluj, Beclean, Jibou și Sărmaș (incluse în raioanele vecine ale regiunii Cluj) și prin trecerea a două raioane (Luduș și Sărmaș) la Regiunea Mureș-Autonomă Maghiară<sup>58</sup>. De asemenea, au trecut unele comune în componența orașelor Cluj și Turda, pe considerentul că în acest fel vor exista condiții mai bune pentru aprovizionarea populației acestora cu produse agro-alimentare<sup>59</sup>. Regiunea era acum formată din nouă raioane (Aiud, Bistrița, Câmpeni, Dej, Gherla, Huedin, Năsăud, Turda și Zalău), două orașe regionale (Cluj și Turda), 12 orașe raionale și 290 de comune<sup>60</sup>.

Desele reorganizări ale regiunilor României între anii 1950–1960 au trădat nu doar politica dusă de comuniști în problema administrării teritoriului, politică care a evoluat spre centralism excesiv și birocrație, ci și ineficiența acestor regiuni ca unități economice. Specialiștii comuniști s-au văzut nevoiți să recunoască, măcar parțial, ineficiența economică a regiunilor. Ei au constatat faptul că regiunile României nu aveau același nivel de dezvoltare economică și că în unele dintre ele există legături de producție și de schimb foarte slabe. De asemenea, s-a concluzionat faptul că o regiune economico-geografică se formează într-o perioadă îndelungată, în cursul unui întreg proces istoric, prin acțiunea legilor economice. Astfel, o regiune economico-geografică nu poate lua naștere doar prin hotărâri ale puterii de stat<sup>61</sup>.

<sup>54</sup> A.N.S.J. Bihor, *Fond Colecția de Hărți*, dosar 129/1956, f. 39

<sup>55</sup> A.N.I.C., *Fond C.C.al P.C.R.-Cancelarie*, dosar 52/1960, f. 249–250

<sup>56</sup> *Ibidem*, f. 229–231

<sup>57</sup> A.N.S.J. Bihor, *Fond Colecția de Hărți*, dosar 129/1956, f. 41

<sup>58</sup> A.N.I.C., *Fond C.C.al P.C.R.-Cancelarie*, dosar 52/1960, f. 266–272

<sup>59</sup> *Ibidem*, f. 271

<sup>60</sup> *Ibidem*, f. 266

<sup>61</sup> *Geografia economică a R.P.R.* 1957, p. 322



Copierea modelului stalinist în organizarea administrativă a țării s-a dovedit neproductivă, specialiștii români admitând că întreg teritoriul țării nu depășea ca întindere o regiune economico-geografică obișnuită din U.R.S.S. S-a confirmat, astfel, faptul că regiunile și raioanele au fost create nu atât pentru a se impulsiona dezvoltarea economică a țării, ci cu scopul ca partidul conducător să poată controla mai bine teritoriul României.

După cum fuseseră introduse noile unități administrative în 1950, pentru că evenimentele politice o ceruseră, tot din aceleași considerente s-a renunțat, ulterior, la aceste creații artificiale. Aceasta s-a datorat, mai ales, faptului că România se îndepărta vizibil de politica Moscovei, dorind să-și câștige independența în lagărul comunist.

Frecvențele reorganizări administrativ-teritoriale din nord-vestul României, între anii 1950–1960, au scos în evidență eșecul politicii P.M.R.-ului în problema împărțirii administrative a teritoriului național. Regiunile și raioanele erau creații artificiale, străine de tradiția istorică a poporului român, tocmai de aceea au fost desființate în 1968, fiind înlocuite cu județele.

#### BIBLIOGRAFIE:

##### IZVOARE INEDITE:

Arhivele Naționale Istorice Centrale: Fond: *Președinția Consiliului de Miniștri. Consiliul de Miniștri 1945–1954*; Fond: *C.C.al P.C.R. – Cancelarie*; Fond: *Președinția Consiliului de Miniștri*.  
 Arhivele Naționale-Serviciul Județean Bihor: Fond: *Sfatul Popular al Regiunii Crișana*; Fond: *Sfatul Popular al Raionului Marghita*; Fond: *Sfatul Popular al Raionului Oradea*; Fond: *Sfatul Popular al Raionului Salonta*; Fond: *Colecția de Hărți*.  
 Arhivele Naționale-Serviciul Județean Cluj: Fond: *Comitetul Regional P.M.R. Cluj*.  
 Arhivele Naționale-Serviciul Județean Maramureș: Fond: *Comitetul Județean P.M.R. Maramureș*.  
*Buletinul Oficial al R.P.R.*: nr. 73, din 22 august 1950; nr. 77, din 8 septembrie 1950; nr. 50, din 27 septembrie 1952; nr. 1 din 10 ianuarie 1956.

##### ZIARE ȘI PERIODICE:

*Scântea* (București): nr. 1832, 9 septembrie 1950.  
*Crișana* (Oradea): nr. 211, 9 septembrie 1950.

##### LUCRĂRI GENERALE:

Cioroianu 2005 – A. Cioroianu, *Pe umerii lui Marx. O introducere în istoria comunismului românesc*, București, Editura Curtea Veche, 2005.  
 Fischer-Galați 1998 – S. Fischer-Galați, *România în secolul al XX-lea*, Iași, Institutul European, 1998.  
 Focșeneanu 1992 – E. Focșeneanu, *Istoria constituțională a României 1859–1991*, București, Editura Humanitas, 1992.  
 Kunze 2002 – T. Kunze, *Nicolae Ceaușescu, o biografie*, București, Editura Vremea, 2002.  
 Tismăneanu 2005 – V. Tismăneanu, *Stalinism pentru eternitate. O istorie politică a comunismului românesc*, București, Editura Polirom, 2005.  
 Țincă 1997 – O. Țincă, *Constituții și alte texte de drept public*, Oradea, Editura Imprimeriei de Vest, 1997.

##### LUCRĂRI DE SPECIALITATE:

*Geografia economică a R.P.R.*, București, Editura Științifică, 1957.  
 Ionescu-Gură 2005 – Nicoleta Ionescu-Gură, *Stalinizarea României. Republica Populară Română: 1948–1950. Transformări instituționale*, București, Editura All, 2005.  
 Nistor 2000 – I.S. Nistor, *Comuna și Județul. Evoluția istorică*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2000.  
 Ropa 2009 – L. Ropa, *Contribuții la cunoașterea modificărilor administrativ-teritoriale din județul Bihor în perioada 1944–1968*, Oradea, Editura Primus, 2009.

##### SURSE WEB:

<http://steagulrosu.wordpress.com/2011/09/21/brasov-orasul-stalin-rezistenta-victorie>